

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKLU ZEKÂ ALANLARIYLA KULLANDIKLARI PSİKOLOJİK SAVUNMA MEKANİZMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Mehmet KÖK

*Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi
mkok@atauni.edu.tr*

Başaran GENÇDOĞAN

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Mehmet Nur TUĞLUK

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Sinan KOÇYİĞİT

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin sahip oldukları çoklu zekâ alanları ile kullandıkları psikolojik savunma mekanizmaları bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında 1,2,3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 331 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında Çoklu Zeka Anketi ve Savunma Mekanizmaları Ölçeği kullanılmıştır. Görsel-Uzamsal zekâsı yüksek olanların çoğunlukla İnkâr, Gerileme, Telaflı, Yansıtma, Yer değiştirme entellektüelizm savunma mekanizmaları kullandıkları görülmüştür. Müziksel-Ritmik zekâ arttıkça Bastırma mekanizmasının kullanımının azaldığını, Telaflı, Yansıtma, Yer değiştirme ve entellektüelizm savunma mekanizmalarının kullanımının ise arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle Müziksel-Ritmik zekâsı yüksek olanlar bastırma mekanizmasını daha az kullanırken çoğunlukla Telaflı, Yansıtma, Yer değiştirme ve entellektüelizm savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar. Kişilerarası sosyal zekâsı yüksek olanlar bastırma mekanizmasını daha az kullanırken çoğunlukla inkâr ve telaflı savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Çoklu Zekâ, Savunma Mekanizmaları

RELATIONS OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION STUDENTS' MULTIPLE INTELLIGENCE AREAS AND PSYCHOLOGICAL DEFENSE MECHANISM THEY USE

Abstract

This study examined relationship between early childhood education students' multiple intelligences areas and psychological defense mechanism they use in the light of related variables. The sample consisted of 331, 1,2,3 and 4th grade students from Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir School of Education Early Childhood Teaching Department. Data were gathered through Multiple Intelligence Questionnaire and Defense Mechanism Scale. Findings revealed that students with high Visual-spatial mostly use denial, regression, retrieval, projection, intellectualization, as a defense mechanism. Concurrently it appeared that as the Musical-rhythmic intelligence the use of repression as a defense mechanism decreases, on the other hand the use of projection, displacement, reflection, retrieval and intellectualization increased. In another word students with high Musical-rhythmic intelligence usually utilize retrieval, projection, displacement, and intellectualization rather than repression. Students with high interpersonal intelligence rarely employ repression as a defense mechanism they rather use denial, and retrieval.

Key Words: *Early Childhood Education, Multiple Intelligence, and Defense Mechanisms.*

Giriş

Eğitimden beklenen, bireylerin hem kendi hem de toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde davranış kazanmaları ve bunları yaşantılarına aktarmalarıdır. Okul öncesi eğitim kurumları, bireylerin ilk tutum ve davranışları kazandığı yerlerdir. Ayrıca okul öncesi eğitim, çocukların temel davranışları kazandığı en önemli eğitim kademelerinden birisidir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar, nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Tekiner, 1996). Yapılan araştırmalar, okul öncesi eğitimi alanlarla almayanlar arasındaki gelişim farklılıklarının okul öncesi eğitime alanların lehine olması nedeniyle okul öncesi eğitimin önemini ortaya koymaktadır (Yılmaz, 1999).

Günümüzde artık öneminin tartışma konusu olmaktan çıkarılıp nicelik ve nitelik yönünden geliştirilmesi hedeflenen okul öncesi eğitim kurumları, hitap ettiği yaş grubunun gelişim özellikleri yönünden önemli bir eğitim kademesidir. Birçok yönden ilk deneyimlerin ve ilk izlenimlerin kazanıldığı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çok yönlü olarak kendilerini geliştirmeleri bir zorunluluktur. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlere verilen çok yönlü görevler, okulöncesi eğitime öğretmen yetiştirmeyi de o denli çok yönlü ve önemli bir uğraş durumuna getirmektedir (Gürkan, 2005).

Okul öncesi eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde fiziksel ortam, araç-gereç ve program ne denli yeterli olursa olsun, okul öncesi eğitim hizmetlerinden beklenen yararın sağlanması, bu programları uygulayacak öğretmenlerin gerek nicelik gerekse nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır. Günlük hayatta olabildiği gibi, okulda, sınıfta karşılaşılabilecek sorunlara doğru ve profesyonel çözümler üretebilecek öğretmenler okul öncesi eğitimin niteliğini artırmada etkili olacaklardır. Öğrenme bireyin kendi yaşantıları sonucu meydana geldiğinden dolayı, öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak becerilere sahip öğretmenler, öğrencilerde daha üst düzey öğrenme gerçekleştireceklerdir (Erden, 1998).

Öğretmenlerin sahip oldukları zekâ ve onu kullanabilme yeteneği elbette etkili bir öğretmenliğin temel belirleyicilerinden olacaktır. Mesleğin gerektirdiği donanımı eğitimle kazanmanın yanı sıra, bu becerileri etkili ve verimli kullanma için doğuştan getirilen özelliklerde yadsınamaz. Okul öncesi eğitim tesadüfi gelişim ve değişimlere bırakılamayacak bir öneme sahip olması nedeniyle, bu alanda çalışacak öğretmen adaylarının, mevcut temel nitelikleriyle günlük yaşamda karşılaşılan okul içi ve okul dışı problemler karşısında sergiledikleri becerileri hizmet öncesi dönemde elde etmiş olmaları gerekmektedir. Bu özelliklerden biri olan zekâ ve problemler karşısında sergilenen savunma mekanizmalarının kullanımı çoğu zaman öğretmenlerin problem çözebilmeye yeteneklerini etkilemektedir.

Gardner'a (2004) göre zekâ, tek bir faktörle açıklanamayacak kadar çok yeteneği kapsar. Zekâ, bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesidir. Bireyin hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler

üretebilme becerisidir. Zekâ, çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapılı problemleri keşfetme yeteneğidir. Gardner ilk önce yedi zekâ alanının varlığını belirtmiştir Daha sonra Zekâ Yeniden Yapılandırıldı (Intelligence Reframed) adlı eserinde sekizinci yeni bir zekâ alanını da kapsayacak şekilde çoklu zekâ teorisi yeniden formüle etmiştir (Saban, 2001). Bunlar:

1. Sözel - Dilsel zekâ
2. Mantıksal - Matematiksel zekâ
3. Görsel - Uzamsal zekâ
4. Bedensel - Kinestetik zekâ
5. Müziksel - Ritmik zekâ
6. Kişiler arası - Sosyal zekâ
7. İçsel zekâ
8. Doğa zekâsı olarak ifade edilmektedir.

Gardner'in teorisi değişik yeteneklere sahip bireylerin tanınmasına teorik açıdan kaynaklık eder. Her bireyin ihtiyaçlarına ve özgünlüğüne uygun ortam yaratılırsa bireylerin eğitime katılımları üst düzeyde sağlanmış olur. Çoklu zekâ kuramında çok boyutlu çeşitlilik hâkimdir. Yani her zekâ alanını harekete geçirecek farklı malzemelerin ortamda bulunmasını gerekli kılar. Farklı materyallerin zekâ alanlarına sınıflandırılıp öğrenme ortamlarında bulundurulması gereklidir, ancak eğitimcilerin üzerinde durmaları gereken nokta materyallerin kullanım alanlarını çeşitlendirmek olmalıdır (Brualdi, 1998).

Okul öncesi dönemde 0-6 yaş çocuklarına olumlu ya da olumsuz anlamda verilenlerin, onları yetişkinlik yıllarında da etkileyeceği dikkate alındığında, bu dönemde verilen eğitimin gelecekteki toplum sağlığı açısından da ne kadar etkili olduğu gözden kaçırılmamalıdır (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm>).

İnsanın birçok durumda gösterdiği davranış alışkanlıkları öğrenme yoluyla kazanıldığına göre, kişilik özelliklerinin de çoğunlukla öğrenme ile kazanıldığını söyleyebiliriz (Morgan, 2004). Buna karşılık, yeni durumlar ortaya çıktığında eski davranış alışkanlıkları yoluyla bu durumların başarıyla üstesinden gelinmesi mümkün olur. Freud'a göre kaygıyla başa çıkma varoluşun başlıca temasıdır. Kaygı ve engellenme sonucu birçok çatışmalar ortaya çıkabilir ve bunun sonucunda da savunma mekanizmaları denen bazı tipik davranışlar görülür. Savunma mekanizmaları, kişiyi kaygı sonucu ortaya çıkan çatışmalara karşı korumaktadır (Morgan, 2004). Savunma mekanizmaları, farkında olmadan, bilinçsiz olarak kaygıdan kurtulma çabasına verilen isimdir. Belirli ortamlar bireyde kaygıya yol açıyorsa, bu tür ortamlarda birey bilinçdışı olarak savunma mekanizmalarını kullanmaya başlar (Cüceloğlu, 2004).

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapacak öğretmenlerin nitelik açısından değerlendirilmesinde elbette onların kişilik özellikleri de dikkate alınmak durumundadır. Öğretmenlerin ruh sağlıklarıyla yakından ilişkili olan savunma mekanizmaları ve bunların

kullanılma sıklığı, okul öncesi öğretmenlerinin kişisel niteliklerini etkilemektedir. Böylesine önemli ve kritik bir dönemde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin niteliklerinin çok yüksek olması gerekmektedir. Çünkü bu kadar önemli ve kritik bir dönemin yoğun görev ve sorumlulukları ancak yüksek niteliklere sahip öğretmenler tarafından yerine getirilebilir (Gürkan, 2005). İyi bir okul öncesi öğretmenin en belirgin özelliği sakin ve sabırlı olmasıdır (Oktay, 2004). Okul öncesi öğretmeni zamanının büyük çoğunluğunu çocuklarla geçirdiği için, kaygı ya da çatışma yaşadığı ortamlar daha sık ortaya çıkar. Öğretmen, savunma mekanizmaları sayesinde kaygı azaltmanın yanı sıra duyguları tahammül edilebilir sınırlar içinde tutarak çevreye uyumunu kolaylaştırır. Her birey psikolojik bütünlüğünü sürdürmek ve benliğin değerlerini korumak amacıyla çeşitli savunma mekanizmaları kullanır.

Yöntem

Araştırma yöntemi olarak betimleme yöntemi kullanılmıştır. Betimleme yöntemi; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir (Kaptan, 1998). Bu yöntemle mevcut durumlar, koşullar, özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Bu çalışma ile de okul öncesi öğretmen adaylarının çoklu zekâ alanlarıyla kullandıkları psikolojik savunma mekanizmaları arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren

Araştırmanın evreni, 2006-2007 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı 1.2.3. ve 4. sınıfta öğrenim gören I. ve II. öğretim öğrencilerinden oluşmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında 1.2.3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 280 kız ve 51 erkek olmak üzere 331 öğrenciden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada çoklu zekâ ile ilgili veriler Tele ve Biro tarafından geliştirilen Türkçeye çevirisi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Gürçay (2003) ve Uysal (2004) tarafından yapılan Çoklu Zeka Anketi ile toplanmıştır. Savunma mekanizmaları ile ilgili verilerin toplanmasında Band, Gardner, Christian ve Sigal (1983) tarafından geliştirilen Türkçeye çevirisi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Arıkan (1999) tarafından yapılan Savunma Mekanizmaları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verileri öğrencilerin ders saatleri içinde sınıfta toplandıkları zaman toplanmıştır.

Bulgular

Okul öncesi bölümü öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile kullandıkları psikolojik savunma mekanizmaları arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla korelasyon analizi uygulanmış ve bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Çoklu Zekâ Alanları ile Savunma Mekanizmaları Arasında İlişki ile İlgili Bulgular

	Mantıksal Matematiksel zekâ	Görsel Uzamsal zekâ	Müziksel Ritmik Zekâ	İçsel zekâ	Kişilerarası Sosyal zekâ	Sözel- Dilsel zekâ	Bedensel Kinestik zekâ
İnkâr Savunma Mek.	-0,01	0,21(*)	0,10	0,20(*)	0,18(*)	0,10	0,30(*)
Bastırma Savunma M.	-0,03	0,04	-0,12(*)	0,11(*)	-0,25(*)	-0,05	0,03
Gerileme Savunma M	-0,08	0,12(*)	0,041	-0,13(*)	-0,03	0,02	0,08
Telafi Savunma Mek.	-0,03	0,27(*)	0,11(*)	0,06	0,12(*)	0,10	0,11
Yansıtma Savunma M	-0,11	0,21(*)	0,14(*)	0,05	0,10	0,09	0,05
Yer değiştirme S.M.	0,01	0,22(*)	0,02	-0,11(*)	-0,05	0,07	0,03
Entellektüelizm SM	0,06	0,19(*)	0,19(*)	0,20(*)	0,09	0,32(*)	0,23(*)
Tepki oluşturma S.M.	0,01	0,10	0,03	0,04	0,01	0,07	-0,07

(*) $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 1' de görüldüğü gibi,

a) Mantıksal matematiksel zekâ alanı ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

b) Görsel-Uzamsal zekâ alanı ile İnkâr, Gerileme, Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tüm korelasyon değerleri pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Görsel-Uzamsal zekâ arttıkça İnkâr, Gerileme, Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme entellektüelizm savunma mekanizmalarının kullanımının da arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle Görsel-Uzamsal zekâsı yüksek olanlar çoğunlukla İnkâr, Gerileme, Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme entellektüelizm savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

c) Müziksel-Ritmik zekâ ile Bastırma, Telafi, Yansıtma ve entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Müziksel-Ritmik zekâ ile bastırma mekanizması arasındaki korelasyon değeri negatif yönde, diğer tüm korelasyon değerlerinin ise pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgular, Müziksel-Ritmik zekâ arttıkça Bastırma mekanizmasının kullanımının azaldığını,

Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme ve entellektüelizm savunma mekanizmalarının kullanımının ise arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle Müziksel-Ritmik zekâsı yüksek olanlar bastırma mekanizmasını daha az kullanırken çoğunlukla Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme ve entellektüelizm savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

d) İçsel zekâ ile İnkâr, Bastırma, Gerileme, Yer Değiştirme, ve entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde İçsel zekâ ile gerileme ve yer değiştirme mekanizmaları arasındaki korelasyon değerleri negatif yönde, diğer tüm korelasyon değerlerinin ise pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgular, İçsel zekâ arttıkça gerileme ve yer değiştirme mekanizmasının kullanımının azaldığını, inkâr, bastırma ve entellektüelizm savunma mekanizmalarının kullanımının ise arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle İçsel zekâsı yüksek olanlar gerileme ve yer değiştirme mekanizmasını daha az kullanırken çoğunlukla inkâr, bastırma ve entellektüelizm savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

e) Kişilerarası sosyal zekâ ile İnkâr, Bastırma ve telafi savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kişilerarası sosyal zekâ ile bastırma mekanizması arasındaki korelasyon değeri negatif yönde, inkâr ve telafi mekanizması ile ilgili korelasyon değerlerinin ise pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgular, Kişilerarası sosyal zekâ arttıkça bastırma mekanizmasının kullanımının azaldığını, inkâr ve telafi savunma mekanizmalarının kullanımının ise arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle Kişilerarası sosyal zekâsı yüksek olanlar bastırma mekanizmasını daha az kullanırken çoğunlukla inkâr ve telafi savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

f) Sözel dilsel zekâ ile entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki ilişki $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Sözel dilsel zekâ ile entellektüelizm mekanizması arasındaki korelasyon değeri pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, sözel dilsel zekâ arttıkça entellektüelizm mekanizması kullanımının arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle sözel dilsel zekâsı yüksek olanlar daha çok entellektüelizm mekanizmasını kullanmaktadırlar.

g) Bedensel-kinestik zekâ ile İnkâr ve entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. İnkâr ve entellektüelizm savunma mekanizmaları arasındaki korelasyon değerlerinin pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Bedensel-kinestik zekâ ile İnkâr ve entellektüelizm savunma mekanizmalarının kullanımının da arttığını göstermektedir. Bir başka ifadeyle Bedensel-kinestik zekâsı yüksek olanlar çoğunlukla ile inkâr ve entellektüelizm savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar.

Çoklu zekâ alanları ve savunma mekanizmaları açısından okul öncesi bölümü kız ve erkek öğrenciler arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çoklu Zekâ Alanları ve Savunma Mekanizmaları Açısından Kız ve Erkek Öğrenciler Arasındaki Farkla İlgili Bulgular

	Cinsiyet	Ortalama	S.S.	t değeri	Önem düzeyi
Mantık-Matematik zekâ	Kız ⁽¹⁾	13,68	2,82	1,020	p>0.05 anlamsız
	Erkek ⁽²⁾	14,10	1,94		
Görsel Uzamsal zekâ	Kız	15,56	2,75	1,852	p>0.05 anlamsız
	Erkek	14,73	3,89		
Müziksel-Ritmik Zekâ	Kız	15,64	3,69	1,906	p>0.05 anlamsız
	Erkek	14,57	3,68		
İçsel zekâ	Kız	13,94	2,87	0,176	p>0.05 anlamsız
	Erkek	14,02	2,79		
Kişilerarası Sosyal zekâ	Kız	17,00	2,33	0,256	p>0.05 anlamsız
	Erkek	16,90	3,37		
Sözel Dilsel zekâ	Kız	14,25	3,79	1,216	p>0.05 anlamsız
	Erkek	14,94	3,25		
Bedensel Kinestik zekâ	Kız	13,93	3,05	0,949	p>0.05 anlamsız
	Erkek	14,35	2,41		
İnkâr Savunma Mekanizması	Kız	5,18	1,99	0,571	p>0.05 anlamsız
	Erkek	5,00	2,15		
Bastırma Savunma Mekanizması	Kız	2,29	1,58	0,946	p>0.05 anlamsız
	Erkek	2,53	2,24		
Gerileme Savunma Mekanizması	Kız	5,68	2,43	0,689	p>0.05 anlamsız
	Erkek	5,41	3,07		
Telaflı Savunma Mekanizması	Kız	4,89	1,59	0,957	p>0.05 anlamsız
	Erkek	5,14	2,35		
Yansıtma Savunma Mekanizması	Kız	9,09	2,39	2,876	P<0.05 anlamlı
	Erkek	8,02	2,69		
Yer değiştirme Savunma Mekanizması	Kız	2,75	1,91	0,996	p>0.05 anlamsız
	Erkek	3,04	1,72		
Entellektüelizm Savunma Mekanizması	Kız	7,57	2,33	0,062	p>0.05 anlamsız
	Erkek	7,55	2,56		
Tepki oluşturma Savunma Mekanizması	Kız	6,16	2,39	4,527	P<0.05 anlamlı
	Erkek	4,49	2,63		

S.D.= 329 (1) N=280 (2) N=51

Çoklu zekâ ve savunma mekanizmaları açısından okul öncesi bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrenciler arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t Testi uygulanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde yalnızca Yansıtma ve Tepki oluşturma savunma mekanizmaları açısından kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklar $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunurken, çoklu zekâ alanları ve diğer savunma mekanizmalarına ilişkin farkların $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunduğu görülmektedir.

Tablodan kız öğrencilerin yansıtma ve tepki oluşturma savunma mekanizmasına ilişkin puan ortalamalarının erkek öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu okul öncesi bölümü kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yansıtma ve tepki oluşturma savunma mekanizmasını daha fazla kullandıklarını göstermektedir.

Okul öncesi bölümünde farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin çoklu zekâ ve savunma mekanizmaları açısından aralarında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi uygulanmış ve Tablo 3'de varyans analizi ile ilgili bulgular verilmiştir.

Tablo 3. Farklı Sınıflardaki Öğrencilerin çoklu zekâ ve savunma mekanizmaları açısından aralarında farkla İlgili Bulgular

		Kareler toplamı	S.D.	Kareler ortalaması	F	Önem düzeyi
Mantıksal Matematiksel zekâ	Gruplar arası	66,438	3	22,146	3,094	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	2340,734	327	7,158		
	Toplam	2407,172	330			
Görsel Uzamsal zekâ	Gruplar arası	33,091	3	11,030	1,261	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	2859,991	327	8,746		
	Toplam	2893,082	330			
Müziksel Ritmik zekâ	Gruplar arası	106,498	3	35,499	2,626	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	4420,034	327	13,517		
	Toplam	4526,532	330			
İçsel zekâ	Gruplar arası	50,927	3	16,976	2,106	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	2635,393	327	8,059		
	Toplam	2686,320	330			
Kişiler arası Sosyal zekâ	Gruplar arası	126,450	3	42,150	7,059	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	1952,475	327	5,971		
	Toplam	2078,924	330			

Sözel Dilsel zekâ	Gruplar arası	37,967	3	12,656	0,916	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	4520,251	327	13,823		
	Toplam	4558,218	330			
Bedensel kinestik savunma mekanizması	Gruplar arası	68,498	3	22,833	2,642	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	2826,475	327	8,644		
	Toplam	2894,973	330			
İnkâr savunma mekanizması	Gruplar arası	42,813	3	14,271	3,615	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	1290,933	327	3,948		
	Toplam	1333,746	330			
Bastırma savunma mekanizması	Gruplar arası	16,006	3	5,335	1,879	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	928,405	327	2,839		
	Toplam	944,411	330			
Gerileme savunma mekanizması	Gruplar arası	9,026	3	3,009	0,464	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	2119,470	327	6,482		
	Toplam	2128,495	330			
Telaîi savunma mekanizması	Gruplar arası	22,319	3	7,440	2,532	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	960,792	327	2,938		
	Toplam	983,112	330			
Yansıtma savunma mekanizması	Gruplar arası	93,063	3	31,021	5,283	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	1920,048	327	5,872		
	Toplam	2013,112	330			
Yer değiştirme savunma mekanizması	Gruplar arası	9,630	3	3,210	0,903	p>0.05 anlamsız
	Gruplar içi	1161,808	327	3,553		
	Toplam	1171,438	330			
Entellektüelizm savunma mekanizması	Gruplar arası	71,335	3	23,778	4,388	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	1771,885	327	5,419		
	Toplam	1843,221	330			
Tepki oluşturma savunma mekanizması	Gruplar arası	148,720	3	49,573	8,472	P<0.05 anlamlı
	Gruplar içi	1913,377	327	5,851		
	Toplam	2062,097	330			

Tablo incelendiğinde zekâ alanları açısından Mantıksal-Matematiksel zekâ, Müziksel-Ritmik zekâ, Kişiler arası-Sosyal zekâ ve Bedensel-Kinestetik zekâ, savunma mekanizmaları açısından da İnkâr, Yansıtma, Entellektüelizm, Tepki oluşturma farklara

ilişkin varyans analizi sonuçları $p < 0.5$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu farkın hangi sınıfta öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmış ve bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. LSD Post Hoc Testi ile İlgili Bulgular

	Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalamalar arası fark (I-J)	
Mantıksal–Matematiksel zekâ	4,00	1,00	-1,42(*)	
		2,00	-,89 (*)	
Müziksel–Ritmik zekâ	2,00	1,00	1,40 (*)	
		4,00	1,12485(*)	
Kişiler arası–Sosyal zekâ	1,00	4,00	1,10732(*)	
		2,00	1,06776(*)	
		4,00	1,54332(*)	
Bedensel–Kinestetik zekâ	3,00	1,00	1,43294(*)	
İnkâr savunma mekanizması	3,00	1,00	1,13882(*)	
		2,00	,59482(*)	
Yansıtma savunma mekanizması	3,00	1,00	1,62941(*)	
		2,00	,96941(*)	
		4,00	,89843(*)	
Entellektüelizm savunma mekanizması	3,00	1,00	1,11765(*)	
		2,00	,84566(*)	
		4,00	1,21906(*)	
Tepki oluşturma savunma mekanizması	1,00	2,00	,82400(*)	
		3,00	1,00	,86118(*)
			2,00	1,68518(*)
		4,00	1,25104(*)	

(*) $p < 0.05$ anlamlı

Tablo 4 incelendiğinde;

1. sınıf öğrencilerinin; Kişiler arası-Sosyal zekâlarının 4. sınıf öğrencilerinden ve Tepki oluşturma savunma mekanizmasının 2. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu,

2. sınıf öğrencilerinin; Müziksel-Ritmik zekâlarının 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden ve Kişiler arası-Sosyal zekâlarının 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu,

3. sınıf öğrencilerinin; Bedensel-Kinestetik zekâlarının 1. sınıf öğrencilerinden daha yüksek, İnkâr savunma mekanizması kullanımının 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden daha yüksek Yansıtma savunma mekanizması kullanımının 1. 2. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek, Entellektüelizm ve Tepki oluşturma savunma mekanizması kullanımının 1. 2. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. sınıf öğrencilerinin; Mantıksal-Matematiksel zekâlarının 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada okul öncesi bölümü öğrencilerinin çoklu zekâ durumları ile kullandıkları psikolojik savunma mekanizmaları cinsiyet ve sınıf durumuna göre incelenmiştir. Görsel-Uzamsal zekâsı yüksek olanların çoğunlukla İnkâr, Gerileme, Telafi, Yansıtma, Yer değiştirme entellektüelizm savunma mekanizmaları kullandıkları görülmüştür. Görsel-Uzamsal zekâsı yüksek olanlar, araştırma, fark etme, zihinsel benzeştirme, uzamsal akıl yürütme, zihinsel tasarımları gerçekleştirme, içsel ve dışsal benzetmeleri birleştirme özelliklerine sahiptirler (Temiz, 2007). Sözel-Dilsel zekâyâ sahip olanların dile ait kavramları sözlü ya da yazılı olarak etkili bir biçimde kullanabilme yetenekleri baskındır (Saban, 2001). Mantıksal-Matematiksel zekâyâ sahip bireyler mantık kurallarına, neden-sonuç ilişkilerine varsayımlara oluşturma ve sorgulamaya, bunlara benzer soyut işlemlere karşı çok hassas ve duyarlıdır. Görsel-Uzamsal zekâyâ sahip bireyler yer, zaman, renk, çizgi, şekil, biçim ve desen gibi olgulara ve bu olgular arasındaki ilişkilere karşı aşırı hassas ve duyarlıdır. Müziksel-Ritmik zekâyâ sahip bireyler müzik seslerini kolaylıkla hatırlama, olayların oluşumunu ve işleyişini müziksel bir dille düşünmeye, yorumlamaya ve ifade etmeye çabalarlar. Bu zekâyâ sahip bireyler müzik eserindeki ritme, akustik düzene, melodiye, enstrümanlara ve çevresindeki seslere karşı duyarlıdır (Saban, 2001). Bedensel-Kinestetik zekâyâ sahip bireyler bir problemi çözmek, bir model inşa etmek veya bir ürün meydana getirmek için vücutlarını fazlaca kullanırlar. En iyi yaparak-yaşayarak, hareket ederek ve tecrübe edinerek öğrenirler. Sosyal-Bireylerarası zekâyâ sahip bireyler genellikle başkalarının ilgilerini ve ihtiyaçlarını çok iyi anlarlar. İnsanların yüz ifadelerine ve farklı özelliklerine duyarlıdır. İçsel zekâyâ sahip bireyler kendisini tanır, kim olduğunu bilir, ne yapmak istediğini ve neyi yapmak istemediğini veya çeşitli durumlarda nasıl davranması, nelere yönelmesi ve nelerden uzak durması gerektiğini bilir ve bunlara bağlı olarak hayatında kararlar alma özelliklerine sahiptirler (Selçuk, 2002).

Kaynakça

- Akbaba, Sırrı ve Diğerleri. (2007) Eğitim Psikolojisi. Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Arıkan, M. Kemal. (1999) Ego Savunma Mekanizmaları Testinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999.
- Band, Gardner, Christian, Sigal, J.J. (1983) Empirical Study of Self Rated Defense Styles, Archives of General Psychiatry. 40, 333-338.
- Brualdi, A. (1998) Gardner's Theory. Teacher Librarian, 26(2).
- Cüceloğlu, Doğan. (2004) Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Erden, Münire (1998) Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Alkım Yayınları, İstanbul.
- Gürkan, Tanju (2005) Öğretmen Nitelikleri, Görev ve Sorumlulukları. Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Gardner, Howard. Zihin Çerçevesi Çoklu Zekâ Kuramı, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2004.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm>. 04.05.2007.
- Gürçay, D., (2003) The Effect of Multiple Intelligences Based Instruction on Students' Physics Achievement. Dr. Tehsis, The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Morgan, Scifford T. (2004) Psikolojiye Giriş. (Çev: Karakuş Sirel ve Diğerleri). Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No: 1, Ankara.
- Oktay, Ayla. (2004) Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Eğitim, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Özden, Yüksel. (2003) Öğrenme ve Öğretme Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Saban, Ahmet (2001) Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Saim Kaptan (1998) Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Teşvik Web Ofset Tesisleri, s.58, Ankara.
- Tekiner, Özcan (1996) "Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Çocuğa Kazandırdıkları", Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 132. Ankara.
- Temiz, Nida (2007) Okulda ve Sınıfta Çoklu Zekâ Kuramı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Uysal, E., 2004. The Relationships Between Seventh and Tenth Grade Student's Self Estimated Intelligence Dimensions, and Their Science or Physics Achievement. Ms Thesis, The Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Yılmaz, Nahide (1999) Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı. YA-PA Yayınları, İstanbul.
- Yörükoğlu, Atalay (1996) Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar. Özgür Yayınları, İstanbul.